

СЕКТОР ОСИГУРАЊА У СРБИЈИ

извештај за треће тромесечје 2009. године

Тржиште осигурања	2
Учесници на тржишту	2
Структура портфеља осигурања	3
Билансна сума и билансна структура.....	4
Показатељи пословања.....	7
Солвентност	7
Квалитет имовине.....	7
Покривеност техничких резерви	7
Ликвидност	8
Аутоодговорност	8
Закључак	9

Тржиште осигурања

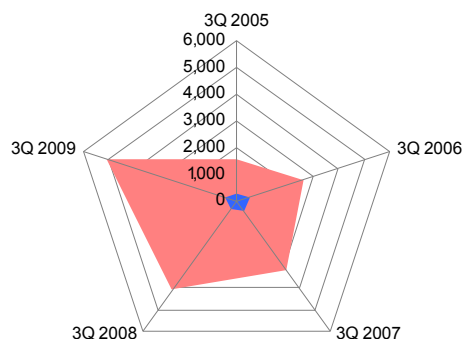
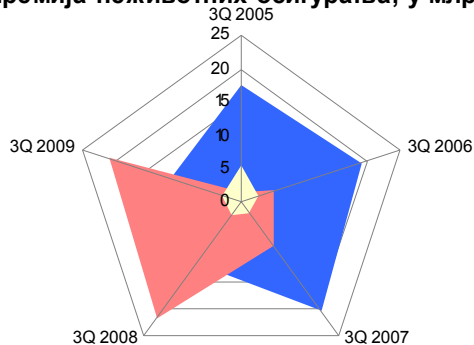
Учесници на тржишту

Друштва за осигурање

У трећем тромесечју 2009. године послује 25 друштва од којих су, посматрано према истом периоду претходне године, три новооснована и то два за обављање послова животних осигурања, а једно за обављање послова реосигурања. Искључиво пословима осигурања бави се 21 друштво, само пословима реосигурања 3, док се пословима осигурања и реосигурања бави 1 друштво. Од друштава која се баве пословима осигурања искључиво животним осигурањем бави се 7 друштава, искључиво неживотним осигурањем 9 друштава, а 6 друштава бави се и животним и неживотним осигурањем.

Посматрано према власничкој структури капитала, 18 друштава је у већинском страном и 7 у већинском домаћем власништву (од којих је 1 друштво у државно-друштвеној својини).

Премија неживотних осигурања, у млрд. дин. Премија животних осигурања, у мил. дин.

■ Државно и друштвено власништво

■ Страно власништво

■ Домаће приватно власништво

Друштва за осигурање у страном власништву повећавају и раније забележено преовлађујуће учешће у укупној имовини са 58,7% у трећем тромесечју 2008. године на 61,9% у трећем тромесечју 2009. године, задржавајући при том преовлађујуће учешће у премији животних осигурања са 92%, премији неживотних осигурања са 59,6%, броју запослених са 68,5% у трећем тромесечју 2009. године.

Остали учесници на тржишту

Осим друштава за осигурање на тржишту послује и: 14 банака, 66 правних лица, 124 предузетника и 1 туристичка агенција, док је сертификат за заступање односно посредовање добило 8.735 физичких лица¹.

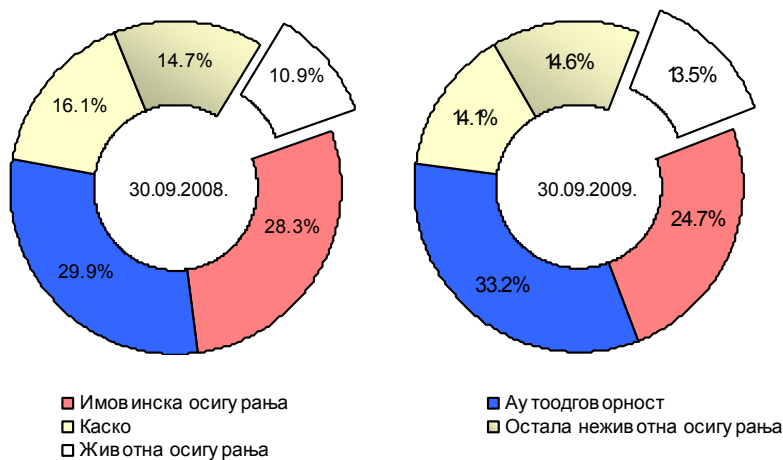
Структура портфеља осигурања

Укупна премија у трећем тромесечју 2009. године износила је 40,9 млрд. динара (440 мил. евра или 643 мил. USD)² бележећи пораст од 1,9% у односу на исти период претходне године, што уједно представља и благо побољшање у односу на пад од 0,7% у другом тромесечју 2009. године у односу на друго тромесечје 2008. године.

У структури премије учешће неживотних осигурања износило је 86,5%, док је учешће животних осигурања износило 13,5%. Пораст учешћа животних осигурања са 10,9% у истом периоду претходне године последица је пораста тих осигурања од 25,9%, али и пада премије неживотних осигурања од 1% у трећем тромесечју 2009. године.

Структура премије у трећем тромесечју 2009. год. је слична структури у истом периоду 2008. год. уз бележење највећег учешћа осигурања од одговорности због употребе моторних возила у укупној премији од 33,2%, иза којих следе осигурање имовине од пожара и других опасности и остала осигурања имовине (имовинска осигурања) са 24,7% и осигурање моторних возила – каско са 14,1%.

Укупна премија према врстама осигурања у трећем тромесечју 2008. и трећем тромесечју 2009. год.

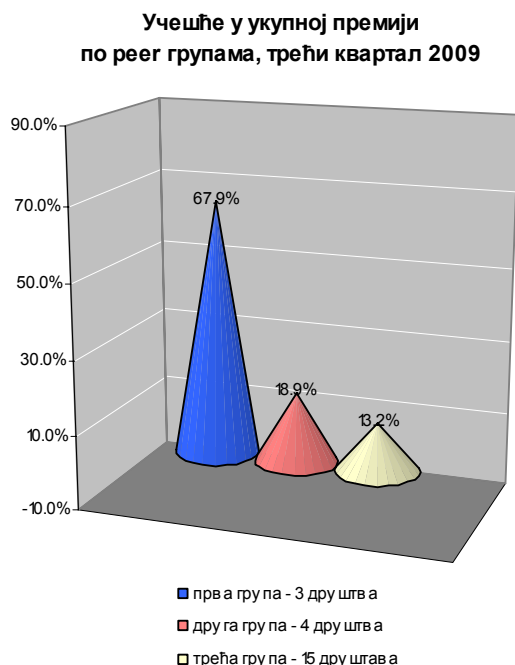
¹ Стање на дан 24. новембар 2009. године.

² Према средњем курсу Народне банке Србије на дан 30. септембар 2009. године.

Очекивани ефекти финансијске кризе у виду пада премије необавезних осигурања који су се одразили у првом кварталу 2009. год. задржали су се и у трећем кварталу 2009. год. Наиме, премија имовинских осигурања бележи пад од 11,1%, док премија осигурања моторних возила – каско бележи пад од 11,2% у односу на исти период претходне године, док није било утицаја на обавезна осигурања (премија осигурања од одговорности због употребе моторних возила бележи пораст од 13,2% у односу на исти период претходне године).

Груписање друштава за осигурање према учешћу у укупној премији, извршено у три групе, с тим да прву групу чине 3 друштва са преко 15% у

укупној премији, другу 4 друштава са учешћем мањим од 15% и трећу 15 друштава са мање од 3%, указује на смањење концентрације портфеља у односу на исти период претходне године када је прва група од 3 друштва покривала 71,6% тржишта, друга, коју су чинила четири друштва 17,8% и трећа, коју је чинило 13 друштава 10,6%.

Концентрација на тржишту мерена Herfindahl Hirschman-овим индексом, који представља суму квадрата учешћа, у овом случају, билансних сума свих друштава за осигурање,

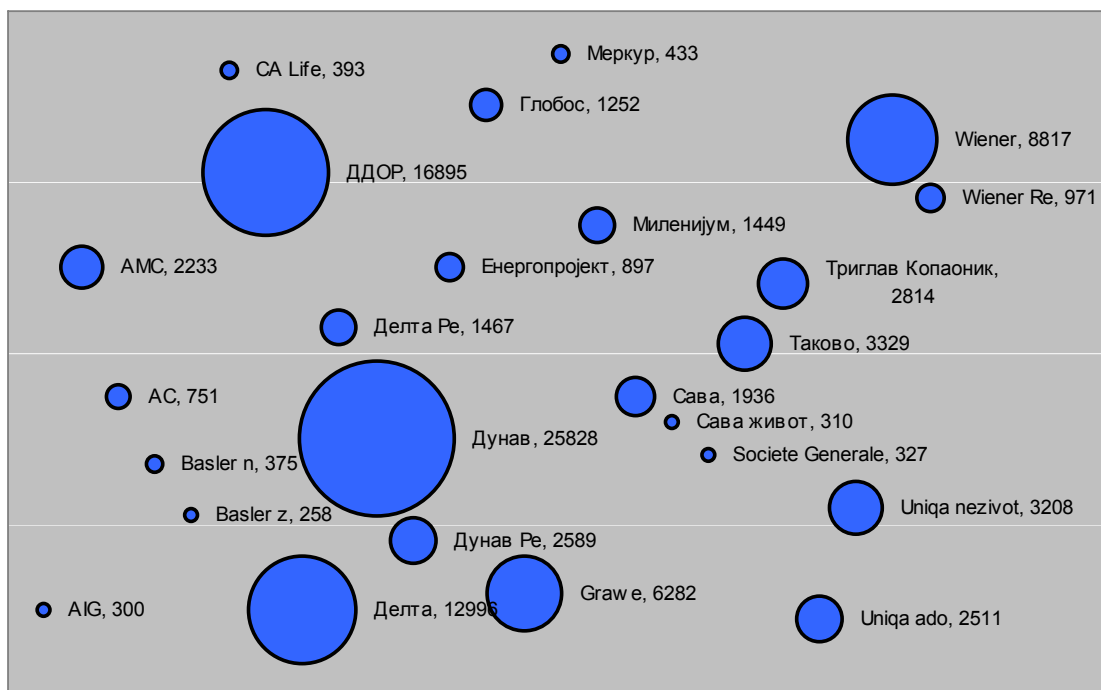
је умерена са тенденцијом даљег смањивања и то са 1629 у трећем тромесечју 2008. године на 1334 у трећем тромесечју 2009. године.

Билансна сума и билансна структура

Билансна сума

Билансна сума друштава за осигурање, у поређењу са трећим тромесечјем 2008. године, повећана је у трећем тромесечју 2009. године за 24%, односно са 79,5 млрд.дин. на 98,6 млрд.дин.

Билансне суме друштава за осигурање на дан 30. 09. 2009.
у мил. дин.

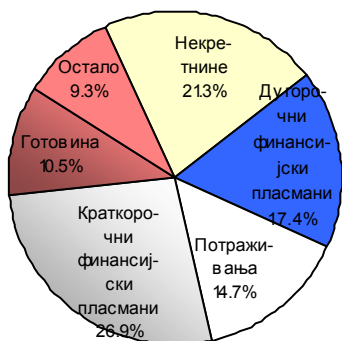

Структура активе

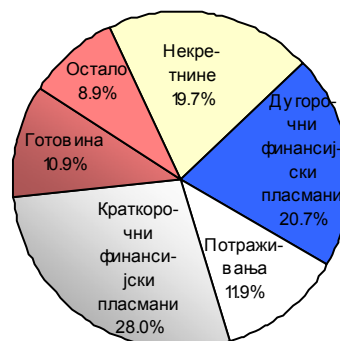
У структури активе друштава за осигурање са стањем на дан 30.9.2009. године, претежно учешће од 58,7% исказује и даље обртна имовина (од чега на краткорочне финансијске пласмане 28%, а на потраживања по премијама 11,9%), док се 41,3% односи на сталну имовину (од чега 20,7% на дугорочне финансијске пласмане, а 19,7% на некретнине и опрему).

У поређењу са трећим тромесечјем 2008. год. када је учешће обртне имовине износило 60,4% (од чега краткорочни финансијски пласмани 26,9%, потраживања по премијама 14,7%), а сталне имовине износило 39,6% (од чега је учешће некретнина износило 21,3%, а дугорочних финансијских пласмана 17,4%), може се закључити да се, с једне стране враћа позитиван тренд дугорочних финансијских пласмана, што је условљено кретањем индекса на берзанском тржишту, а да с друге стране учешће потраживања у оквиру обртне имовине показује и даље тенденцију опадања (са 14,7% на 11,9%), док доминантност овог учешћа припада и даље краткорочним финансијским пласманима.

Структура aktive
на дан 30. 09. 2008.

Структура aktive
на дан 30. 09. 2009.

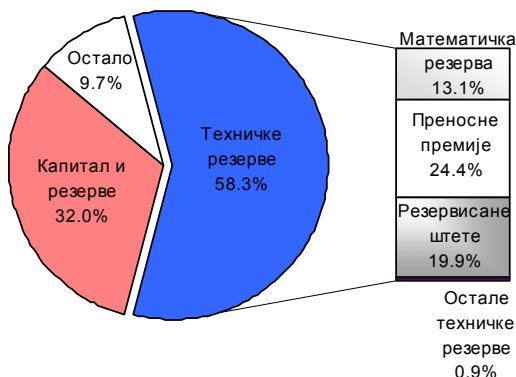
Структура пасиве

У структури пасиве на дан 30.9.2009. године техничке резерве исказују учешће од 61,2%, а капитал и резерве 28,7%.

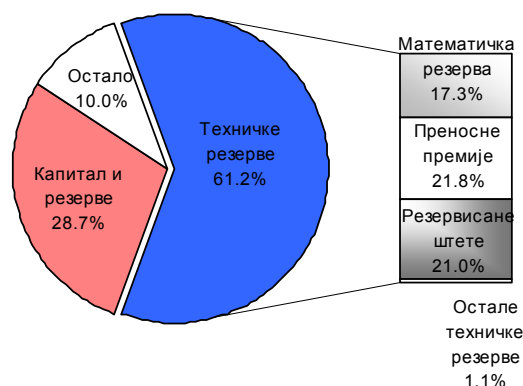
У поређењу са структуром пасиве у истом периоду претходне године, када су претежно учешће у пасиви од 58,3% исказивале, такође техничке резерве, а капитал и резерве учешће од 32%, уочава се да друштва у трећем тромесечју 2009. године настављају са повећањем издвајања средстава у техничке резерве. Раст техничких резерви у посматраном периоду износи 23,5% и то са 48,1 млрд. динара на 59,4 млрд. динара, при чему највећи пораст у структури ових резерви су имале математичка резерва са стопом од 55,3% и резервисане штете са стопом од 24,6%.

Настављени тренд повећавања техничких резерви, као значајан показатељ резултата предузетих активности на стабилизацији и уређивању тржишта осигурања, указује на прихватање праксе осигураваача да реалније процењују ове резерве и тиме у значајној мери доприносе заштити интересе осигураника и корисника осигурања, као и јачању поверења у сектор осигурања.

Структура пасиве
на дан 30. 09. 2008.

Структура пасиве
на дан 30. 09. 2009.

Показатељи пословања

Солвентност

Солвентност друштва за осигурање зависи од довољности одговарајуће ликвидне структуре и реалне вредности покрића техничких резерви за преузете обавезе као и од довољности гарантне резерве као вида заштите осигураника у случају непредвиђених губитака у пословању, односно као амортизера за губитке који нису могли бити покривени техничким резервама.

Маргина солвентности на дан 30.9.2009. год. у Србији је износила 12,4 млрд.дин., а гарантна резерва 24,4 млрд.дин. На нивоу свих друштава у Србији која се претежно баве *неживотним осигурањима* однос гарантне резерве и маргине солвентности је износио 207,17%, док код друштава која се претежно баве *животним осигурањима* 179,75%.

Квалитет имовине

Учешће нематеријалних улагања, некретнина, пласмана у хартије од вредности којима се не тргује на тржишту и потраживања (као облика активе које може карактерисати отежана наплативост) у укупној активи друштава која се претежно баве пословима *неживотних осигурања* у 2008. години и трећем тромесечју 2009. год. респективно износи 44,17% и 39,07%. На смањење вредности овог показатеља у трећем тромесечју 2009. године, утицао је скроман раст наведених облика активе од 0,8% у односу на 2008. год.

Учешће наведених облика активе у активи друштава која се претежно баве пословима *животних осигурања* благо је повећано и то са 10,16% у 2008. години на 10,36% у трећем тромесечју 2009. године.

Покривеност техничких резерви

Осим адекватног формирања нивоа техничких резерви, друштво је дужно да врши улагање средстава зависно од врста осигурања које обавља, водећи рачуна о рачности обавеза, профитабилности и дисперзији улагања, а у циљу обезбеђења заштите интереса осигураника и трећих оштећених лица, односно благовремене исплате штета.

У друштвима која се претежно баве пословима *неживотних осигурања* уочава се побољшање покривености техничких резерви у трећем тромесечју 2009. године у односу на 2008. год. Наиме, према подацима достављеним од стране друштава покривеност техничких резерви прописаним облицима активе у трећем тромесечју 2009. год. износи 96,45%, док је у 2008. години износило 90,41%.

У друштвима која се претежно баве пословима *животних осигурања* покривеност техничких резерви прописаним облицима активе у трећем

тримесечју 2009. год. износи 101,04%, што у односу на 100,3% у 2008. години представља повећање.

Посматрано укупно у Србији за сва друштва која се баве пословима осигурања техничке резерве *неживотних осигурања* у трећем тримесечју 2009. године највећим делом биле су покривене депоновањем код банака са 27%, готовином са 18%, хартијама од вредности (углавном стара девизна штедња) са 14% и потраживањима за недоспеле премије осигурања са 13%. У структури покрића техничких резерви *животних осигурања* најзаступљеније је улагање у хартије од вредности са 74%, а затим следи депоновање код банака са 18%.

Ликвидност

Да би друштво било у стању да одговори обавезама оно мора водити рачуна како о усклађености средстава и обавеза по рочности, тако и о утрживости и квалитету својих средстава. Обзиром да су висина и тренутак настанка појединачних штета неизвесни, друштво мора пажљиво да планира структуру својих средстава пре свега за измирење обавеза по штетама, а онда и осталих обавеза.

У друштвима која се претежно баве пословима *неживотних осигурања* показатељ усклађености краткорочних средстава (обртна имовина умањена за залихе) и краткорочних обавеза у трећем тримесечју 2009. год. износи 106,54%, а у 2008. години је износио 103,18%, што указује на побољшање које је резултат нешто бржег раста посматране имовине у односу на краткорочне обавезе.

У друштвима која се претежно баве пословима *животних осигурања* показатељ усклађености краткорочних средстава (обртна имовина умањена за залихе) и краткорочних обавеза у трећем тримесечју 2009. године износи 202,34%, а у 2008. години је износио 197,45%. Кретање овог показатеља указује на довољност ликвидних средстава за измирење краткорочних обавеза. Висок износ обртних средстава умањених за залихе условљен је пре свега пласманима друштава која се баве пословима животних осигурања у хартије од вредности издате од стране државе и централне банке.

Аутоодговорност

Обавезним осигурањем власника моторних возила од одговорности за штету причињену трећим лицима у трећем тримесечју 2009. године се бавило 11 друштава.

Раст укупне премије аутоодговорности у односу на трећи квартал 2008. године износи 13,2%, док раст решених штета је нешто већи – 15,9%.

Концентрација портфеља у овом сегменту је смањена обзиром да су у трећем тромесечју 2009. год. три друштва покривала 58,9% тржишта, док су у истом периоду претходне године покривала 63,8% тржишта.

Закључак

Из упоредних података трећег тромесечја 2009. год. и истог периода 2008. год. може се закључити да се, у условима потреса на међународном финансијском тржишту, наставља, иако успорен, позитиван тренд стања и развоја на тржишту осигурања:

- Остварен је пораст билансне суме сектора осигурања за 24% и то са 79,5 млрд.дин. на 98,6 млрд.дин.
- Остварено је повећање техничких резерви од 23,5%. Покривеност техничких резерви неживотних осигурања посматрано у односу на цело протекли период од трећег тромесечја 2008. године је боља, мада још увек непотпуна (96,45%).
- Укупна премија од 40,9 млрд.дин. је за 1,9% већа од премије у трећем тромесечју претходне године.
- Учешће неживотних осигурања од 86,5% у укупној премији је смањено, али и даље доминантно. Премија осигурања од одговорности због употребе моторних возила бележи раст, док код необавезних осигурања као што су имовинска осигурања и осигурање моторних возила – каско бележи пад, што је последица изложености сектора осигурања утицају глобалне финансијске кризе, а кроз обарање раста реалног сектора уз обарање ралних зарада - куповне моћи становништва.
- Животна осигурања повећавају своје учешће у укупној премији од 10,9% на 13,5%.
- Концентрација на тржишту мерена Herfindahl Hirschman-овим индексом је умерена.
- Број друштава за осигурање повећан је са 22 на 25, док је број запослених повећан по стопи од 4,6% и то са 11.389 на 11.916 запослених.

Кључне области којима би друштва требало да се баве посебно у садашњем тренутку су: корпоративно управљање, које између осталог подразумева адекватно успостављен систем интерне контроле, унапређење управљања ризицима, унапређење техника вредновања улагања, јачање транспарентности, јачање добре праксе пословања и фер односа према клијентима, активности на едукацији потенцијалних осигураника, чиме ће допринети јачању поверења осигураника и стварању услова за развој овог сегмента финансијског система.